

Buitenlands gediplomeerde tandartsen in Nederland

Resultaten van een literatuur- en vragenlijstonderzoek in 2024

Linda Flinterman
Elize Vis
Michiel de Graaff
Ronald Batenburg

NIVEL
Kennis voor betere zorg

Het Nivel levert kennis om de gezondheidszorg in Nederland beter te maken. Dat doen we met hoogwaardig, betrouwbaar en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar thema's met een groot maatschappelijk belang. 'Kennis voor betere zorg' is onze missie. Met onze kennis dragen we bij aan het continu verbeteren en vernieuwen van de gezondheidszorg. We vinden het belangrijk dat mensen in staat zijn om deel te nemen aan de samenleving. Ons onderzoek draait uiteindelijk om de vraag hoe we de zorg voor de patiënt kunnen verbeteren. Alle onderzoeken publiceert het Nivel openbaar, dat is statutair vastgelegd.

April 2025

030 272 97 00

nivel@nivel.nl

www.nivel.nl

© 2026 Nivel, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Gegevens uit deze uitgave mogen worden overgenomen onder vermelding van Nivel en de naam van de publicatie. Ook het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Voorwoord

In deze rapportage worden de uitkomsten beschreven van een onderzoek naar tandartsen die met een buitenlands diploma in Nederland werkzaam zijn. De uitkomsten worden gebruikt voor het Capaciteitsplan en instroomadvies Eerstelijns Mondzorg dat eind 2025 door het Capaciteitsorgaan zal worden uitgebracht.

Dit onderzoek is door het Nivel in opdracht van het Capaciteitsorgaan uitgevoerd. Dank gaat uit naar de begeleiding vanuit het Capaciteitsorgaan door Amy Righolt, Alies Zandbergen en Hetty Visee. Ook kon gebruik worden gemaakt van waardevolle adviezen vanuit de Kamer Eerstelijns Mondzorg van het Capaciteitsorgaan.

Tenslotte is een woord van dank aan de KNMT voor hun hulp bij de dataverzameling. Dankzij hen konden we de enquête uitzetten en zijn veel tandartsen bereikt die de moeite hebben genomen om de vragenlijst in te vullen. We danken dan ook alle respondenten; dankzij hun medewerking is een goede respons op de enquête bereikt en konden betrouwbare cijfers voor dit rapport worden opgesteld.

Utrecht, 2025, de auteurs

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doel- en vraagstelling	7
2 Methoden	8
2.1 Enquête onder tandartsen met een buitenlands diploma	8
2.2 Respons en representativiteit	9
3 Trends in aantal buitenlands opgeleide tandartsen	11
3.1 Trends in aantallen	11
3.2 Trend naar land van diplomering	12
3.3 Nederland op tandartsendichtheid vergeleken met andere landen	13
4 Werksetting en locatie van de in het buitenland opgeleide tandartsen in Nederland	15
4.1 In welke setting en hoeveel uur werken de in het buitenland opgeleide tandartsen?	15
4.2 Waar in Nederland werken de in het buitenland opgeleide tandartsen?	17
5 Motieven van in het buitenland opgeleide tandartsen om in Nederland te werken	19
5.1 Reden voor vestiging in Nederland	19
5.2 Redenen om <i>niet</i> in Nederland werkzaam te blijven	20
5.3 Vestigingsduur in Nederland	20
6 Input voor de capaciteitsraming 2025	22
6.1 Antwoorden op de onderzoeksvragen	22
6.2 Input voor parameterwaarden buitenlandse instroom voor raming	23
Literatuur	25
Bijlage A Vragenlijst	26

Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd ten behoeve van de capaciteitsraming en het instroomadvies voor tandartsen dat het Capaciteitsorgaan eind 2025 zal uitbrengen. Het doel van dit onderzoek is om een actueel inzicht krijgen in de achtergrond, werkzaamheid en loopbanen van tandartsen die met een buitenlands diploma in Nederland werkzaam zijn. Daarnaast is het doel om inzicht te krijgen in de redenen van vertrek naar Nederland, keuze voor werksetting en vestigingslocatie, en de toekomstplannen met betrekking tot het werkzaam zijn en blijven in Nederland.

Jaarlijkse instroom tandartsen met een buitenlands diploma

Op basis van de gegevens van het BIG-register kon worden ingeschat dat er jaarlijks tussen de 150 en 200 tandartsen met een buitenlands diploma starten met werken in Nederland.

Eenzijds zien we dat het aantal aanmeldingen en BIG-registraties na een aanvankelijke dip door de ingevoerde taaltoets in 2017 weer is toegenomen. Anderzijds blijkt dat de het aantal verschillende landen van diplomering stabiliseert. Het aandeel van in België en Duitsland opgeleide tandartsen ligt de laatste jaren lager dan tandartsen die in Spanje, Portugal en Oost-Europese landen zijn opgeleid. Als de relatief ongunstige arbeidsmarktsituatie in deze landen ten opzichte van Nederland niet verandert, en het beleid met betrekking tot buitenlandse instroom niet gewijzigd worden, is de verwachting dat er jaarlijks 150 tot 200 tandartsen met een buitenlands diploma zullen blijven instromen op de Nederlandse arbeidsmarkt.

Toekomst in Nederland

Van de deelnemende tandartsen aan dit onderzoek geeft een grote meerderheid aan zich blijvend te willen vestigen in Nederland. De respondenten zijn gemiddeld al 10 jaar in Nederland werkzaam. Hoe langer men in Nederland werkzaam is, hoe vaker men ook voor het praktijkhouderschap kiest. De in het buitenland opgeleide tandartsen die deelnamen aan de enquête werkten gemiddeld 32 uur per week, wat vergelijkbaar is met in Nederland opgeleide tandartsen. De in het buitenland opgeleide tandartsen waren wel wat vaker werkzaam buiten de Randstad dan de in Nederland opgeleide tandartsen. De verwachte verblijfsduur in Nederland kon op basis van de vragenlijst niet goed worden ingeschat doordat de tandartsen die niet meer werkzaam zijn in Nederland in zeer geringe mate bereikt zijn.

Verantwoording

Voor dit onderzoek is er een vragenlijst uitgezet onder alle leden met een buitenlands diploma van de KNMT. In totaal heeft 25% van de aangeschreven tandartsen gerespondeerd. Daarnaast is er voor dit onderzoek gebruik gemaakt van gegevens van het CIBG dat het BIG-register beheert en van de Commissie Buitenlands Gediplomeerden Volksgezondheid (CBGV).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In Nederland is er een substantieel aantal tandartsen werkzaam met een diploma die zij in het buitenland hebben behaald. In de afgelopen jaren varieerde dit aantal, maar gemiddeld genomen neemt het aantal tandartsen dat werkzaam is met een in het buitenland behaald diploma toe. Aan het begin van dit millennium stroomde rond de 100 buitenlands gediplomeerde tandartsen per jaar in op de Nederlandse arbeidsmarkt, in 2023 en 2024 ligt het rond de 210 (Bron: CIBG).

Voor de capaciteitsramingen die het Capaciteitsorgaan om de drie jaar uitvoert, is het belangrijk om goed zicht te hebben en te houden op de groep tandartsen die in Nederland werken en in het buitenland zijn opgeleid. Het Capaciteitsorgaan adviseert met de raming het ministerie van OC&W over de benodigde instroom in de Nederlandse opleiding tot tandarts. Dit instroomadvies kan lager liggen als rekening wordt gehouden met een blijvende instroom aan buitenlands gediplomeerden. Maar daarbij geldt een aantal belangrijke onzekerheden. Ten eerste is het de vraag of de stijgende instroomtrend zich zal doorzetten. Dit hangt van veel factoren af. De arbeidsmarktsituatie in Nederland ten opzichte van die in andere landen speelt uiteraard een rol. Een krappe arbeidsmarkt in Nederland en een ruime in bijvoorbeeld Spanje, kan de instroom van in Spanje opgeleide tandartsen versterken. De vraag is echter (1) of deze arbeidsmarktverschillen blijven bestaan en (2) of deze overeenkomen met de motieven van buitenlandse gediplomeerde tandartsen om in Nederland emplooi te zoeken. Ten tweede is de vraag wat het loopbaangedrag is van buitenlands opgeleide tandartsen zodra zij in Nederland de arbeidsmarkt betreden. Hoe lang, in welke hoedanigheid en hoeveel werken zij? En hoe verandert dit tijdens de loopbaan? En ten derde vormen het arbeidsmarkt- en toelatingsbeleid in Nederland, en andere landen, een onzekerheidsfactor. Er is veel politieke discussie over de vraag of instroom uit het buitenland wenselijk is. Deze vraag wordt gesteld vanuit het principe dat elk land zelfvoorzienend zou moeten zijn, maar ook van de overweging dat internationale mobiliteit ook onwenselijke neveneffecten kan hebben voor de 'donerende' landen. Daar tegenover staan principes als het vrije verkeer van arbeidskrachten binnen Europa, de verrijkende effecten van buitenlandse instroom en soms ook noodzaak om diensten te kunnen blijven leveren.

In dit onderzoek ligt de nadruk op het beschrijven van feiten en cijfers over de groep tandartsen die in Nederland werkzaam is met een buitenlands diploma. De hiervoor benoemde contextfactoren worden daarbij niet inhoudelijk ter discussie gesteld. Het doel is vooral geactualiseerde feiten en cijfers te leveren zodat de factor 'buitenlandse instroom' in de aankomende capaciteitsramingen die het Capaciteitsorgaan maakt betrouwbaar meegenomen kan worden. In 2010 en 2012 deed het Nivel eerder onderzoek in opdracht van het Capaciteitsorgaan naar de groep buitenlands opgeleide tandartsen in Nederland. Toen was er sprake van zo'n 180 buitenlandse tandartsen die per jaar instroomden. Daarvan was de schatting toen, dat ongeveer 40% het beroep in Nederland op korte termijn weer zou verlaten. Het zijn deze en andere feiten en cijfers die geactualiseerd en ook verdiept zullen worden met dit onderzoek.

Tandartsen mogen in Nederland enkel werken met een BIG-registratie. Het BIG-register erkent automatisch buitenlandse diploma's die voldoen aan de opleidingseisen van de Europese Economische Ruimte (EER) (KNMT, 2023). Als het een diploma betreft dat behaald is in een ander land, gelden andere regels en is een erkenning van beroepskwalificaties of een verklaring van vakbekwaamheid nodig. Een beroepsinhoudelijke toets kan een onderdeel zijn van deze procedure (CIBG, 2024). Ook is er een grote kans dat een buitenlands diploma voorgelegd moet worden aan de Commissie Buitenlands Gediplomeerden Volksgezondheid (CBGV). Deze commissie bepaalt vervolgens of het diploma van hetzelfde niveau is als een Nederlands diploma. Naast de erkenning van het diploma is er ook een bewijs van Nederlandse taalvaardigheid vereist op niveau B2+.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is om actueel inzicht te krijgen in de achtergrond, werkzaamheid en loopbanen van tandartsen die met een buitenlands diploma in Nederland werkzaam zijn. Daarnaast is de wens om verdiepende informatie te verzamelen over deze groep, waaronder de redenen van vertrek naar Nederland, keuze voor werksetting en vestigingslocatie, en hun toekomstplannen met betrekking tot het werkzaam zijn en blijven in Nederland. In aansluiting op deze doelstellingen zijn de volgende vier hoofdvragen voor dit onderzoek opgesteld:

1. Wat is de trend in het aantal en aandeel tandartsen met een buitenlands diploma dat werkzaam is/was in Nederland; naar geslacht en land waar de opleiding is gevolgd?
2. Hoe lang zijn in het buitenland opgeleide tandartsen gemiddeld werkzaam in Nederland, in wat voor soort functie en setting zijn zij werkzaam, in welke regio(s) en voor hoeveel uren/fte?
3. Wat zijn de motieven van in het buitenland opgeleide tandartsen om voor de Nederlandse arbeidsmarkt te kiezen? En indien dit het geval is/was, wat maakt het dan dat men stopt met werken als tandarts in Nederland?
4. Welke feiten en cijfers kunnen uit de antwoorden op de bovenstaande vragen worden afgeleid, die concrete input bieden voor het Capaciteitsorgaan voor de capaciteitsraming van tandartsen IN 2025?

Nadat in hoofdstuk 2 de enquête wordt toegelicht die centraal staat in dit onderzoek is gepresenteerd, geeft elk volgend hoofdstuk antwoord op één onderzoeksvraag. In hoofdstuk 3 gaan we in op de trend in het aantal tandartsen met een buitenlands diploma naar land van diplomering. Hoofdstuk 4 beschrijft waar en hoe de tandartsen met een buitenlands diploma in Nederland werken. Hoofdstuk 5 gaat in op de redenen om voor Nederland te kiezen en in Nederland te blijven werken als tandarts. Tenslotte worden in hoofdstuk 6 de resultaten samengevat als mogelijke input voor de waarden voor de in het buitenland opgeleide tandartsen voor de raming.

2 Methoden

2.1 Enquête onder tandartsen met een buitenlands diploma

2.1.1 Ontwerp van de enquête

Het belangrijkste onderdeel van dit onderzoek betreft een (web)enquête die begin 2024 is uitgezet onder tandartsen die met een buitenlands diploma in Nederland werken of gewerkt hebben. De enquête is ontwikkeld samen met het Capaciteitsorgaan. Als basis is gebruik gemaakt van de enquête die is toegepast in eerder onderzoek onder buitenlands gediplomeerde tandartsen in 2010 en 2012. De enquête is uitgebreid getest en zowel in het Nederlands als in het Engels beschikbaar gesteld. In Bijlage A is een kopie van de Nederlandse versie van de web-enquête opgenomen.

2.1.2 Dataverzameling

In eerder onderzoek werden de tandartsen die in Nederland werkzaam zijn met een buitenlands diploma aangeschreven via het BIG-register. Door de komst van de AVG is dit niet meer mogelijk. In principe zijn alle tandartsen met een buitenlands diploma ook opgenomen in de tandartsenadministratie van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (KNMT). Via de KNMT is daarom deze groep met een persoonlijke email aangeschreven voor deelname aan het onderzoek. Daarnaast is bekendheid gegeven aan de vragenlijst via een aantal bemiddelingsbureaus en sociale media. De dataverzameling liep van 11 maart tot en met 10 april 2024. Er zijn twee herinneringsmails verzonden aan de personen die via de KNMT zijn benaderd.

2.1.3 Gegevens CBS-microdata

Voor de berekening van het extern rendement van de tandartsen met een buitenlands diploma is naast de vragenlijst ook gebruik gemaakt van de CBS-microdata. Met behulp van de microdata kon per jaarcohort van instroom op persoonsniveau bepaald worden hoelang zij in Nederland stonden ingeschreven. De duur van inschrijving in Nederland is bepaald voor alle cohorten in de periode 2003 tot en met 2023. Per cohort werd voor alle in het buitenland opgeleide tandartsen op individueel niveau bepaald of zij nog steeds ingeschreven stonden in Nederland en wanneer zij uitgeschreven waren hoelang na inschrijving de uitschrijving had plaatsgevonden. Op basis van de gemiddelde duur tot uitschrijving in deze afzonderlijke cohorten is het extern rendement voor de tandartsen met een buitenlands diploma bepaald.

2.2 Respons en representativiteit

In de KNMT-tandartsenadministratie waren rond april 2024 2.143 tandartsen bekend met een buitenlands diploma of waarvan het land van diploma niet bekend was¹. Daarvan konden er 1.401 niet aangeschreven worden omdat het emailadres niet bekend of niet meer actief was. Het grote aantal ontbrekende en inactieve emailadressen wordt mogelijk verklaard doordat deze tandartsen niet meer werkzaam zijn in Nederland waardoor de informatie niet meer up-to-date is. Van de 742 personen die wel aangeschreven zijn, hebben in totaal 535 de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 25% als we uitgaan van de totaal aangeschreven groep en een respons van 72% als we uitgaan van de tandartsen die we hebben bereikt. Het merendeel van de tandartsen heeft gereageerd op de persoonlijke mail. Slechts een enkeling heeft gerepondeerd naar aanleiding van sociale media of de berichtgeving via de bemiddelingsbureaus.

Tabel 1 Leeftijdsverdeling van de groep buitenlands gediplomeerde tandartsen in de KNMT-tandartsenadministratie en de responsgroep

	KNMT-tandartsenadministratie (n=2.143)	Respons (n=535)
Jonger dan 30	10%	7%
30 -39 jaar	41%	44%
40-49 jaar	26%	28%
50-59 jaar	16%	16%
60-67 jaar	6%	5%
Totaal	100%	100%

Tabel 1 laat zien dat de leeftijdsverdeling van de responsgroep goed vergelijkbaar is met die van de totale groep tandartsen met een buitenlands diploma zoals die bij de KNMT bekend is. Naar leeftijd vormt de responsgroep dus een representatieve afspiegeling.

Ten tweede is gekeken naar de verdeling van de responsgroep naar land van diplomering. Tabel 2 laat zien dat ook in dit opzicht de responsgroep een representatieve afspiegeling is van de totale groep in de KNMT-tandartsenadministratie.

¹ Volgens het BIG-register waren er in mei 2024 in totaal 2.707 personen met een buitenlands diploma als tandarts in Nederland geregistreerd. Dat is een verschil van zo'n 600 met het aantal in de KNMT-tandartsenadministratie. Hierbij gelden echter voor beide bronnen onzekerheden. Waarschijnlijk zal het aandeel buitenlands opgeleide tandartsen in het BIG-register dat ook daadwerkelijk als tandarts in Nederland werkzaam is, lager liggen dan in de KNMT-tandartsenadministratie. Zoals we in een volgend hoofdstuk zullen zien, gaf 96% van de responsgroep aan op het moment van enquêtering werkzaam te zijn als tandarts in Nederland. Uit het onderzoek dat RegioPlus in 2021 uitvoerde onder een steekproef uit de KNMT-tandartsenadministratie, bleek 90% van de buitenlands opgeleiden aan op het moment van enquêtering werkzaam te zijn als tandarts in Nederland. Maar hierbij moet ook bedacht worden dat de prikkel voor niet (meer) werkzame tandartsen om op enquêtes te reageren kleiner is. Daarnaast geldt voor de KNMT-tandartsenadministratie nog de beperking dat de geselecteerde steekgroep ook tandartsen bevat waarvan het land van diplomering niet bekend was. Tijdens het veldwerk bleek dat er aangeschreven tandartsen waren die wel degelijk in Nederland waren opgeleid maar dat dit dus niet in de KNMT-registratie bekend was. Het betrof hier overigens een kleine groep.

Tabel 2 Verdeling van de groep buitenlands gediplomeerde tandartsen in de KNMT-tandartsenadministratie en de responsgroep naar land van diplomering

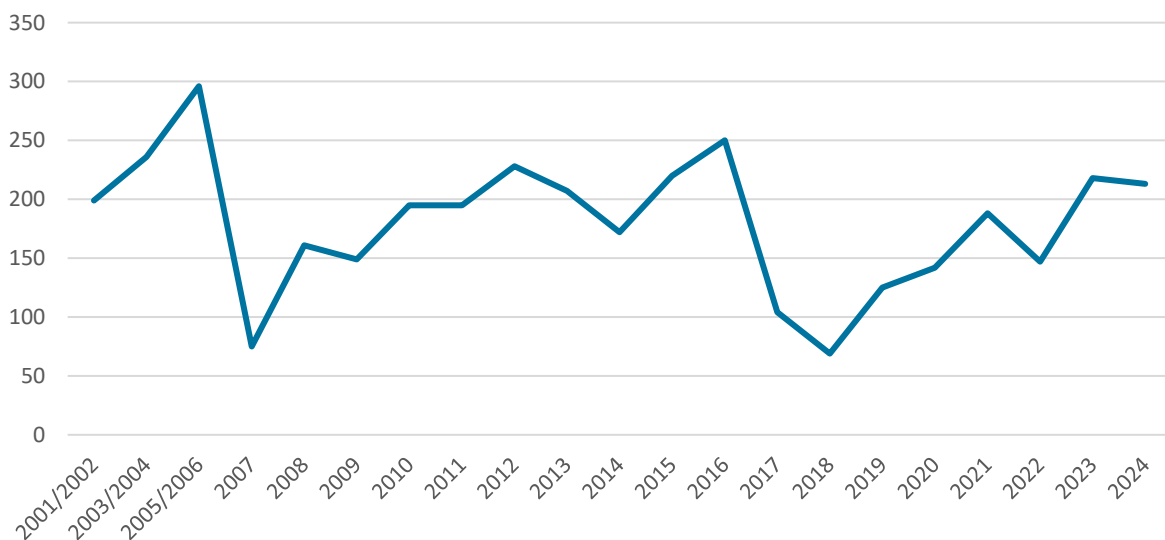
Land van diplomering	KNMT-tandartsenadministratie (n=2.143)	Respons (n=535)
Spanje	16%	13%
België	15%	15%
Duitsland	14%	11%
Portugal	9%	10%
Roemenië	6%	7%
Griekenland	4%	5%
Polen	4%	5%
Zuid-Afrika	3%	3%
Syrië	3%	4%
Bulgarije	2%	2%
Hongarije	2%	1%
Italië	2%	2%
Turkije	2%	1%
Israël	2%	1%
Letland	1%	1%
Overige landen	15%	19%
Totaal	100%	100%

3 Trends in aantal buitenlands opgeleide tandartsen

3.1 Trends in aantallen

Allereerst is gekeken naar het aantal toelatingen door de Commissie Buitenlands Gediplomeerden Volksgezondheid (CBGV). Deze commissie bepaalt of personen op basis van hun buitenlandse diploma werkzaam kunnen en mogen zijn in Nederland. Het aantal positieve besluiten van deze commissie geeft een goed beeld van het aantal tandartsen met een buitenlands diploma die in Nederland mogen werken. Figuur 3.1 laat de trend zien tussen 2000 en 2024.

Figuur 3.1 Aantal positieve besluiten van het CBGV voor tandartsen, per jaar

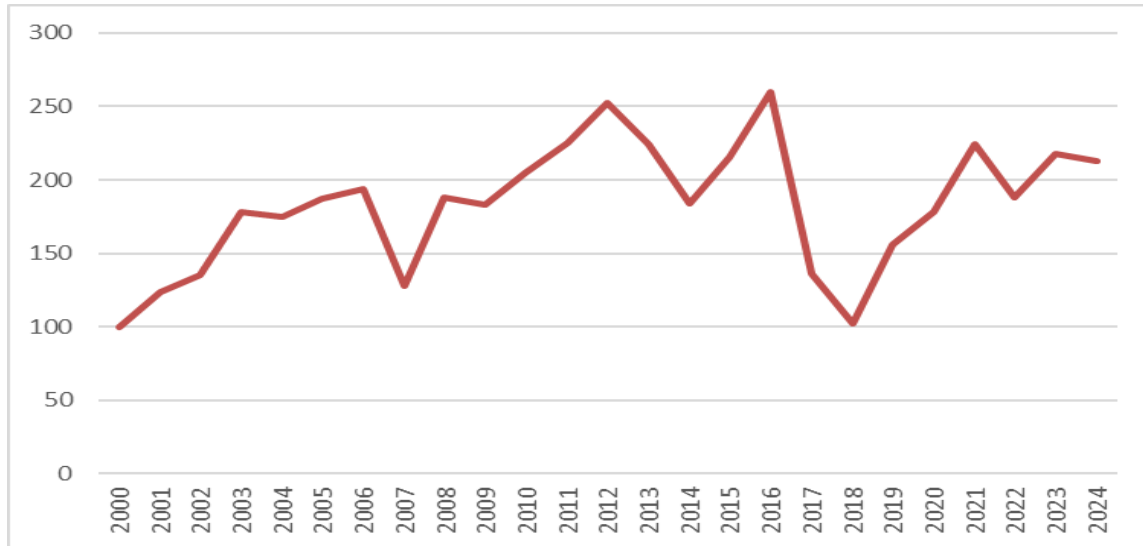

Figuur 3.1 toont diverse pieken en dalen in een aantal jaren. Na een scherpe daling in 2007 nam tussen 2008 en 2016 het aantal positieve besluiten toe tot 250 per jaar, om in 2017 weer scherp te dalen naar het niveau van 2007. Dit laatste wordt verklaard door de invoer van strengere taaleisen voor buitenlands opgeleide tandartsen in dat jaar. Waar voorheen alleen niet-Europese tandartsen moesten aantonen de Nederlandse taal te beheersen op B2+ niveau, geldt dit sinds 2017 voor alle buitenlands opgeleide tandartsen (Capaciteitsorgaan, 2023). De daling zet door tot 2018, daarna neemt het aantal positieve besluiten weer toe.

Vergelijken we deze trend met cijfers uit het BIG-register, dan vertonen die een vergelijkbaar patroon. Figuur 3.2 is voor de periode 2000-2021 gebaseerd op een figuur uit het ‘Capaciteitsplan 2024-2027 Deelrapport 3b Eerstelijns Mondzorg’ van het Capaciteitsorgaan, waarbij de cijfers voor na 2022 zijn aangevuld met recentere cijfers die het CIBG aan het Capaciteitsorgaan levert. Ook in deze figuur zien we de scherpe dalingen in 2007 en 2018, en daarna een opwaartse trend naar 2021, die daarna min of meer stabiliseert. Een verschil met Figuur 3.1 is dat dat de fluctuaties rond 2007 en 2018 wat minder scherp zijn. Daarnaast zien we dat de aantallen op basis van de cijfers van het BIG-register structureel hoger liggen dan het aantal positieve besluiten van het CBGV zoals weergegeven in figuur 3.1.. Zo gaat het in 2021 om 188 positieve besluiten, tegen zo’n 220 nieuwe BIG-registraties. Deze verschillen worden mogelijk verklaard door een (deels) vertraagde inschrijving in het BIG-

register na de erkenning van het buitenlands diploma. Een inschrijving in het BIG-register, naast de erkenning van het diploma, is namelijk vereist is om in Nederland als tandarts te mogen werken.

Figuur 3.2 Aantal nieuw geregistreerde tandartsen met een buitenlands diploma, per jaar (Bron: CIBG)

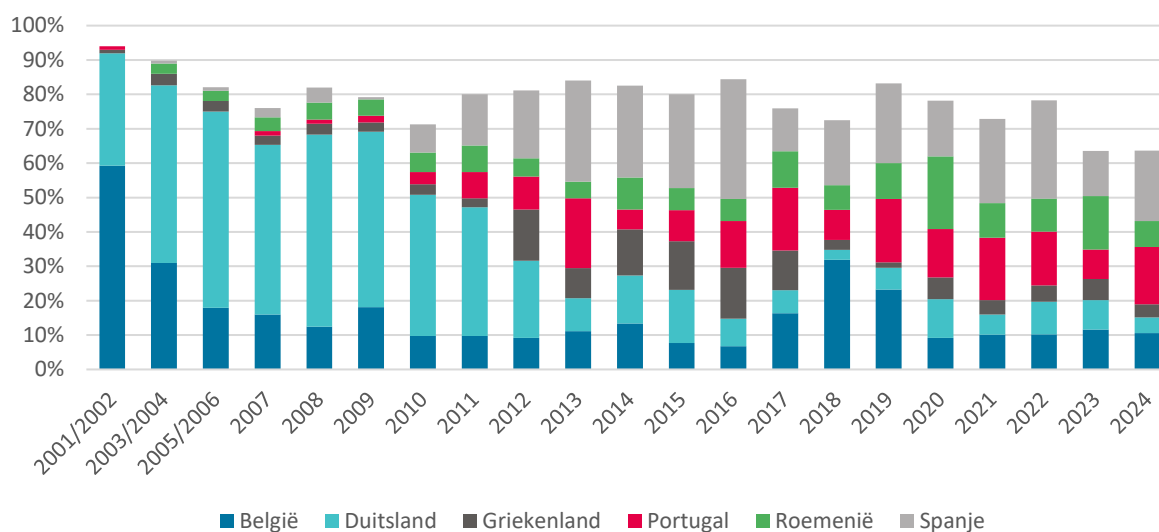

3.2 Trend naar land van diplomering

In figuur 3.3 wordt weergegeven hoe de positief beoordeelde aanvragen door het CBVG van de 6 meest voorkomende landen zich verhouden tot het totaal aantal toewijzingen van tandartsen met een diploma uit Europa. Tot 2012 betrof de helft van de beoordeelde aanvragen met een Europees diploma een Duits of Belgisch diploma. Vanaf 2012 is er meer variatie zichtbaar. Met name Spaanse, Portugese en Roemeense diploma's maken een steeds groter deel uit van de positief beoordeelde aanvragen en erkende diploma's uit Europa². In de periode 2012 tot 2017 is er ook een groter aandeel Griekse diploma's. Van de Europese diploma's is in 2024 11% Belgisch, 5% Duits, 17% Portugees en 20% Spaans. Een uitzondering vormt de periode 2017 tot 2019. Hier zien we dat het aandeel erkende diploma's uit België juist weer iets hoger was. Dit kan verklaard worden door de invoer van de verplichte taaltoets in 2017, die voor tandartsen uit Vlaanderen en voor Nederlanders die in België de opleiding tot tandarts volgen, geen extra barrière vormt. Niet alle goedgekeurde diploma's is Europees. In 2023 en 2024 is van de goedgekeurde diploma's 60% een Europees diploma, de overige 40% had een diploma van een land buiten Europa.

² Hierbij moet bedacht worden dat er ook tandartsen uit met name Zuid-Amerika zijn, die via Spanje en Portugal zich in Nederland aanmelden ('derdelanders').

Figuur 3.3 Verdeling van het aantal positieve besluiten van het CBGV voor tandartsen per jaar voor de top 6 Europese landen van diplomering in ten opzichte van het totaal aantal aanvragen uit Europa

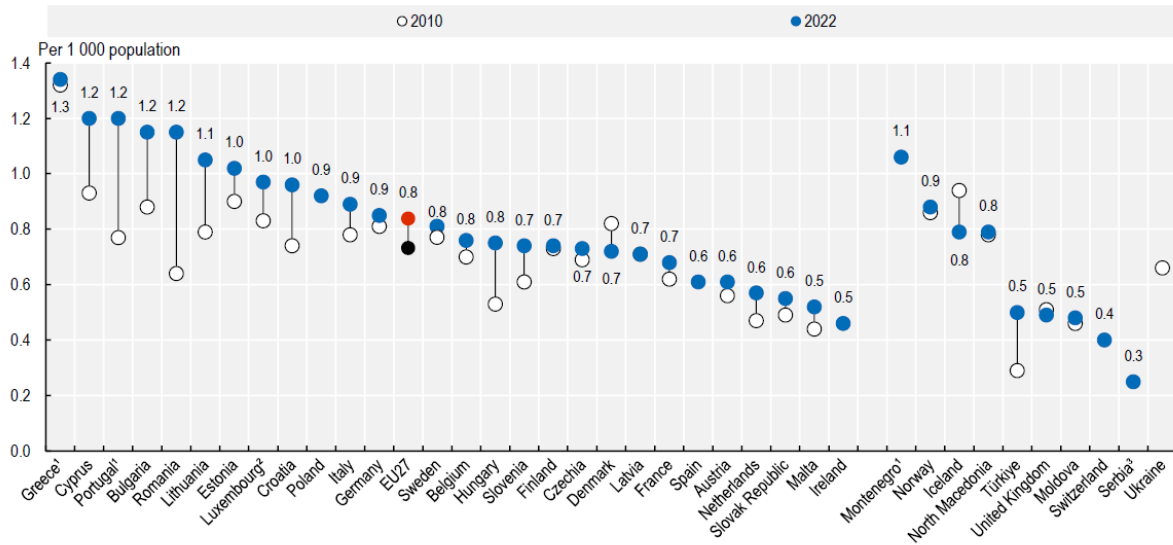

Deze verdeling is het resultaat van cohorten ingestroomde, gebleven en weer vertrokken tandartsen. Het nog relatief grote aandeel van Belgisch en Duits gediplomeerden zal naar verwachting verder slinken als de trend van toenemende instroom van Spaans, Portugees en Oost-Europees opgeleiden van de laatste jaren doorzet.

3.3 Nederland op tandartsendichtheid vergeleken met andere landen

In het eerste hoofdstuk stipten we al een aantal redenen aan waarom tandartsen uit bepaalde landen zich in Nederland zouden willen vestigen in termen van verschillende ‘push- en pull-factoren’. Eén van die factoren is het verschil in arbeidsmarktsituatie; ‘overschotten’ van tandartsen in bepaalde landen zouden hen stimuleren emploti te zoeken in Nederland. Nu vergt het bepalen van overschotten en tekorten op een arbeidsmarkt in een land de facto een arsenaal aan data, indicatoren en methoden. Als grove indicator kan gekeken worden naar de tandartsendichtheid in Nederland ten opzichte van andere landen, en ook de ontwikkeling daarvan in de tijd. Cijfers over deze dichtheid worden jaarlijks gepubliceerd door de WHO en OECD. De onderstaande figuur 3.4 is overgenomen uit het ‘Health at a Glance Report’ 2024.

Figuur 3.4 Aantal praktiserende tandartsen per 1.000 inwoners in 2010 en 2022 voor alle landen die tot de WHO/OECD-gedefinieerde 'European Region' behoren (OECD/European Commission, 2024)

Note: The EU average is unweighted. 1. Data refer to all dentists licensed to practice, resulting in an over-estimation of practising dentists. 2. The latest data refer to 2017 only. 3. Data do not include dentists in the private sector, resulting in an under-estimation of practising dentists.
Source: OECD Health Statistics 2024; Eurostat (hlth_rs_prs2); WHO National Health Workforce Accounts for Moldova and Ukraine.

Nederland kent één van de laagste tandartsdichtheden binnen Europa (0,6 tandartsen per 1.000 inwoners) maar hierbij moet ook rekening worden gehouden met verschillen in het mondzorgstelsel tussen landen. Zo is de rol van mondhygiënist in Nederland groter dan in andere Europese landen (Rederijne e.a., 2024). Binnen de groep landen met een relatief lage tandartsdichtheid in 2022, is in Nederland de dichtheid tussen 2010 en 2022 wel relatief sterk toegenomen.

Zien we nu ook dat de landen met de hoogste tandartsdichtheid ook de landen zijn van waaruit we de meeste aanvragen zien komen? Voor een aantal landen lijkt dit te kloppen, zoals Griekenland, Portugal, Bulgarije, Roemenië en Polen waar de dichtheid in 2020 bijna twee keer zo hoog was als in Nederland. 'Groeiland' in diploma-aanvragen Spanje zit in 2022 rond het EU-gemiddelde, maar heeft samen met Portugal en Roemenië tussen 2010 en 2020 één van de grootste toenames van tandartsdichtheid doorgemaakt. Uit eerder onderzoek komt ook naar voren dat er sinds langere tijd een overschot is aan tandartsen in Spanje en Portugal. En dat dit mede veroorzaakt is toen begin 2000 ook tandheelkunde op private universiteiten werd aangeboden, waardoor een ongepland overschot aan tandartsen zou zijn gegenereerd.

4 Werksetting en locatie van de in het buitenland opgeleide tandartsen in Nederland

Dit hoofdstuk is gebaseerd op de buitenlands gediplomeerde tandartsen die de vragenlijst begin 2024 hebben ingevuld. Gezien de representatieve afspiegeling op basis van leeftijd en land van diploma van de KNMT-registratie zijn de cijfers niet gewogen. Wel geldt de opmerking dat de non-responsgroep, de groep die niet aangeschreven kon worden en de groep die wel BIG- maar niet KNMT-geregistreerd is, in dit beeld ontbreekt. Tevens is er een grote groep die niet bereikt kon worden door een niet (meer) werkend emailadres.

4.1 In welke setting en hoeveel uur werken de in het buitenland opgeleide tandartsen?

Van de 535 tandartsen met een buitenlands diploma die aan de enquête deelnamen was 96% op het moment van enquêtering ook werkzaam als tandarts in Nederland. Het merendeel heeft de huidige baan gevonden met een sollicitatie (tabel 4.1), maar een vijfde ook via contacten of een bemiddelingsbureau. De 19% die 'op een andere manier' de huidige werksetting heeft gevonden, zijn voor het merendeel praktijkhouders en hebben ofwel een eigen praktijk opgezet of er een overgenomen.

Tabel 4.1 Hoe bent u terechtgekomen in de setting waar u werkzaam bent?*

	N	%
Ik heb gesolliciteerd op de baan	211	41%
Ik heb via contacten met collega's toevallig gehoord van de baan	95	19%
Ik ben door een collega actief benaderd voor de baan	77	15%
Ik heb de baan gekregen via een bemiddelingsbureau	86	17%
Op een andere manier	95	19%

*Meer antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages optellen tot meer dan 100%

4.1.1 Werksetting

Het merendeel van de tandartsen (63%) geeft aan te werken in een praktijk met 1 vestiging. Ruim een kwart (27%) werkt in een praktijk met 10 of meer vestigingen, waarbij het om ketens van tandartspraktijken gaat.

Kijken we nader naar de werksetting ofwel werkzame positie (tabel 4.2) dan is 30% van de respondenten praktijkhouder en 58% werkzaam als ZZP-er of waarnemer in verschillende praktijken. De KNMT schat dat tussen de 45 en 50% van haar leden werkzaam is als praktijkhouder en 30% als waarnemer [[Werkzaamheid van tandartsen - Staat van de Mondzorg](#)]. Deze responsgroep van buitenlandse opgeleide tandartsen werken relatief veel als waarnemer en minder als praktijkhouder. In het onderzoek uit 2012 kwam het werken als waarnemer nog nauwelijks voor; slechts 1% gaf toen aan als waarnemer werkzaam te zijn (van der Velde e.a., 2012). Doordat de tandartsen in verschillende settings werkzaam kunnen zijn tellen de percentages in tabel 4.2 op tot meer dan 100%.

Tabel 4.2 In welke setting bent u werkzaam? En hoeveel uur werkt u per week in deze setting?

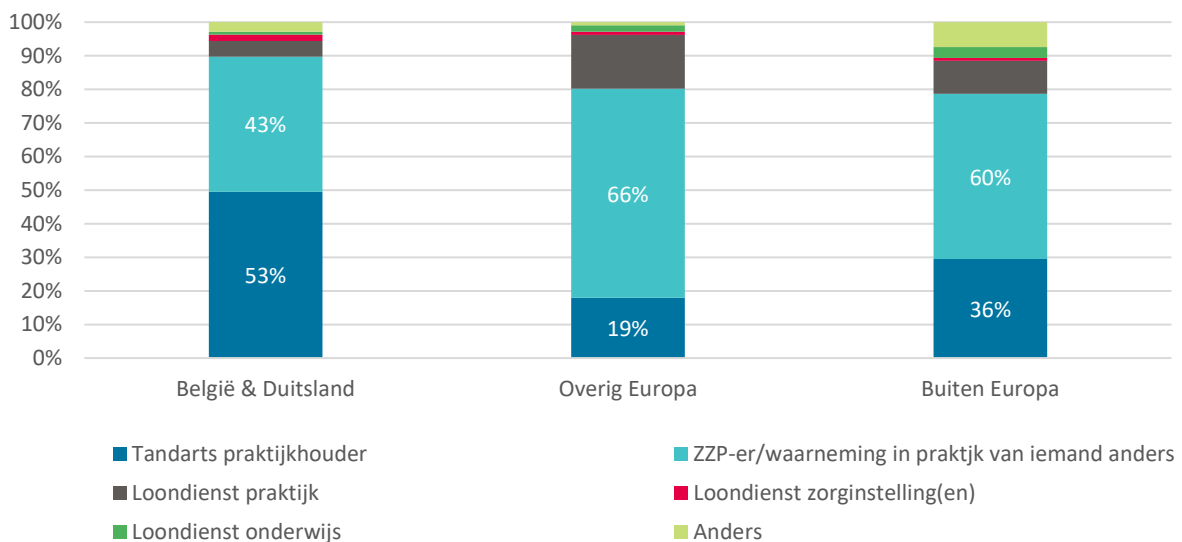
	%	Gemiddeld aantal uren (SD)*
Tandarts praktijkhouder	30%	38 (10)
ZZP-er/waarneming in praktijk van iemand anders	58%	31 (10)
In loondienst in praktijk van iemand anders	12%	32 (9)
In loondienst in zorginstelling(en)	2%	24 (15)
In loondienst in onderwijsinstelling(en)	3%	19 (9)
Anders	4%	25 (11)

*SD=standaarddeviatie

De werksetting waarin de responderende tandartsen werkzaam zijn hangt samen met de duur dat zij in Nederland werkzaam zijn. Tandartsen die al langer in Nederland gevestigd zijn, zijn vaker praktijkhouder dan tandartsen die nog relatief kort in Nederland zijn. Tandartsen die minder dan 10 jaar in Nederland werkzaam zijn, zijn vaker ZZP-er of waarnemer of in loondienst bij een tandartsenpraktijk.

Figuur 4.1 laat de verdeling zien over de werksettings naar land van diplomering. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de buurlanden België en Duitsland, overige Europese landen, en landen buiten Europa. Tandartsen die opgeleid zijn in Duitsland en België zijn in 53% van de gevallen praktijkhouder; ongeveer een even groot aandeel als onder de totale groep tandartsen in Nederland. Het zijn vooral de tandartsen die in andere Europese landen of buiten Europa zijn opgeleid, die vaker als ZZP-er of waarnemer in Nederland werkzaam zijn.

Figuur 4.1 In welke setting is men werkzaam, naar land van diplomering

4.1.2 Aantal uren

Gemiddeld werken de responderende tandartsen, opgeleid in het buitenland, 33 uur per week. Dat ligt iets lager dan het gemiddelde van 36,7 uur per week dat Regioplan berekende op basis een enquête gehouden onder alle tandartsen in 2021 (Vadanescu, 2022). Het is iets meer dan de 30,8 uur in het onderzoek onder tandartsen die opgeleid waren in het buitenland uit 2012 (Vadanescu e.a., 2022). Overeenkomstig met eerdere onderzoeken is dat responderende tandartsen die praktijkhouder zijn, gemiddeld meer uren per week werken dan zij die in loondienst zijn of als

waarnemer werken. Ook werken de mannelijke respondenten gemiddeld meer uren dan de vrouwelijke, respectievelijk gemiddeld 35 en 31 uur per week. Een verschil in gemiddelde tussen mannen en vrouwen kwam ook in het Regioplan-onderzoek naar voren (mannen 38,6 en vrouwen 34,5 uur per week). We zien geen verschillen in werkweek tussen tandartsen met een buitenlands diploma die langer of korter dan 10 jaar in Nederland werkzaam zijn.

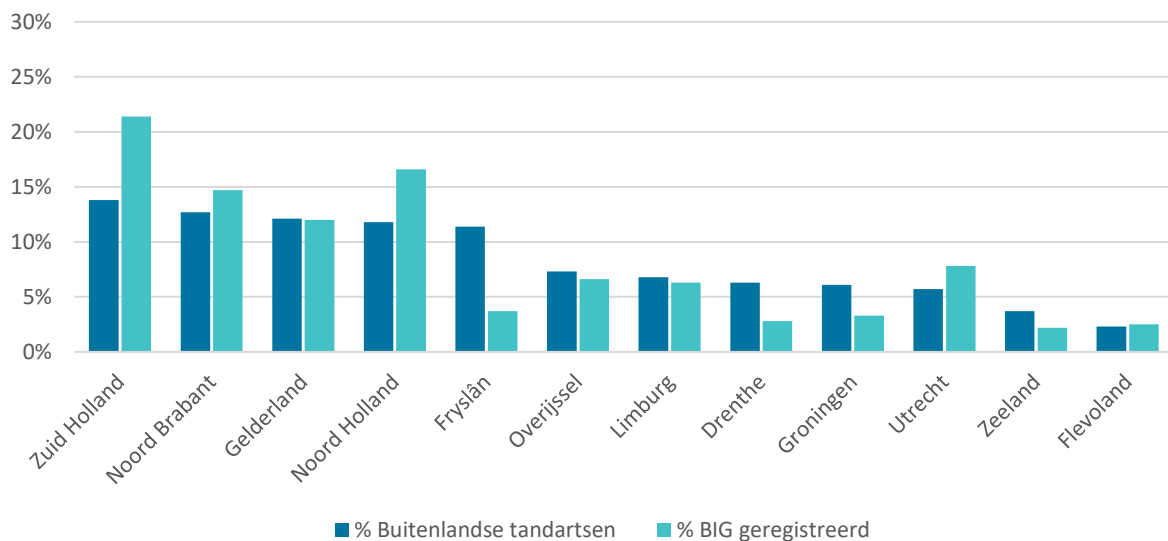
4.1.3 Beroepsgroepen waarmee men samenwerkt

De tandartsen met een buitenlands diploma werken in de praktijk vooral samen met andere tandartsen (82%), preventieassistenten (73%), mondhygiënisten (69%), en gedifferentieerde tandartsen (45%). Met andere tandheelkundige beroepsgroepen zoals tandprotheticipers, tandtechnici, orthodontisten en MKA-chirurgen wordt in de praktijk minder samengewerkt. Deze percentages zijn vergelijkbaar met die uit het Regioplan-onderzoek (Vadanescu A, 2022).

4.2 Waar in Nederland werken de in het buitenland opgeleide tandartsen?

De meeste tandartsen met een buitenlands diploma (65%) werken in zeer sterk stedelijk of sterk stedelijk gebied; 45% werkt in de Randstad. Hoe de responsgroep tandartsen met een buitenlands diploma zich nader verdeelt over de provincies van Nederland zien we in figuur 4.2. Daarin wordt ook de verdeling van het totaal aantal BIG-geregistreerde tandartsen per provincie weergegeven.

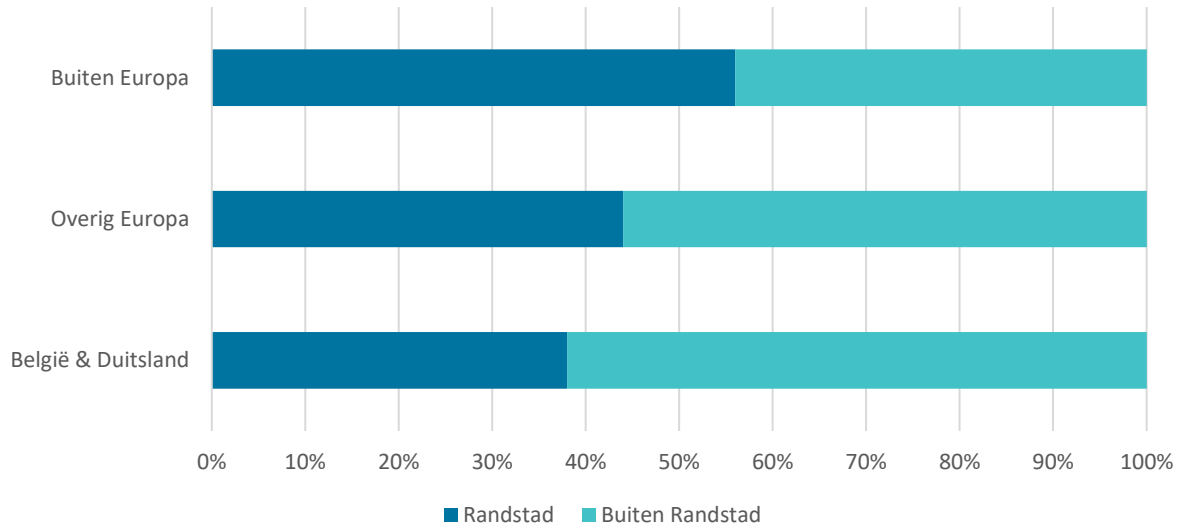
Figuur 4.2 Verdeling van de respondenten en alle BIG-geregistreerde tandartsen naar provincie

Figuur 4.2 laat zien dat in vergelijking met het aantal BIG-geregistreerde tandartsen, de (responderende) tandartsen met een buitenlands diploma relatief minder in de provincie Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht werken. Dit bevestigt het beeld dat zij vaker in de minder stedelijke provincies Fryslân, Overijssel, Drenthe, Groningen en Zeeland werkzaam zijn.

De tandartsen die opgeleid zijn in België of Duitsland werken relatief meer buiten de Randstad (figuur 4.3). De tandartsen die buiten Europa zijn opgeleid werken het vaakst in de Randstad.

Figuur 4.2 Verdeling werkzaam in of buiten de Randstad, naar land van diplomering

5 Motieven van in het buitenland opgeleide tandartsen om in Nederland te werken

5.1 Reden voor vestiging in Nederland

De responderende tandartsen met een buitenlands diploma waren gemiddeld 31 jaar op het moment dat zij begonnen met werken in Nederland (range 22 tot 56 jaar). In tabel 5.1 staan de redenen weergegeven voor de komst naar Nederland. De meeste tandartsen gaven aan te hebben gekozen voor Nederland vanwege de betere economische vooruitzichten, de werkgelegenheid en de kwaliteit van leven in Nederland. Daarnaast is er een deel dat een Nederlandse partner heeft (17%), of uit Nederland komt maar de opleiding in het buitenland heeft gevolgd (12%). Een andere reden die frequent genoemd is, is dat de partner of familie voor werk naar Nederland verhuisde en dat men gevolgd is. Ook werd het volgen van een post-master opleiding parodontologie of endodontologie in Nederland als ‘andere reden’ genoemd. We zien wel kleine verschillen in redenen voor vestiging in Nederland tussen de verschillende diplomalanden. Tandartsen met een Spaans, Portugees of Roemeens diploma komen voornamelijk naar Nederland vanwege de economische vooruitzichten en slechte baankansen in het diplomaland en de goede baankansen in Nederland. Tandartsen die opgeleid zijn in België en Duitsland komen vaker naar Nederland vanwege een partner of familie. De in Nederland geboren tandartsen die deelnamen aan het onderzoek hebben hun opleiding vooral in België en Letland gedaan. De tandartsen die aangaven gevlucht te zijn kwamen vooral uit Syrië en Irak.

Tabel 5.1 Wat is de reden dat u bent gestart met werken als tandarts in Nederland?*

	N	%
Ik wilde ervaring opdoen met werken in het buitenland	141	26%
De economische vooruitzichten in het land waar ik ben opgeleid waren niet goed	134	25%
Ik prefereer de kwaliteit van leven in Nederland	129	24%
Er is veel werkgelegenheid in Nederland	116	22%
Ik heb een partner in Nederland	91	17%
In het land waar ik ben opgeleid is weinig werkgelegenheid	72	13%
Ik ben in Nederland geboren maar heb een studie in het buitenland gevolgd omdat ik niet geselecteerd was voor de opleiding tandheelkunde in Nederland	63	12%
Anders, namelijk...	63	12%
Ik woon in België of Duitsland dichtbij de Nederlandse grens	34	6%
Ik heb familie in Nederland	32	6%
Ik ben gevlucht uit mijn eigen land	28	5%

*Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages optellen tot meer dan 100%

Er is sprake van verschillende ‘push’- en ‘pull’-motieven die de buitenlands gediplomeerden ook in combinatie met elkaar noemen. Twee van die factoren raken direct aan arbeidsmarktverschillen uit hoofdstuk 3. In Spanje, Roemenië en Portugal is er sprake van ‘overschotten’, zeker in vergelijking met Nederland. De recente trend van meer in Spanje gediplomeerde tandartsen in Nederland wordt mogelijk veroorzaakt doordat er in Spanje geen limiet is op het aantal opleidingsplekken bij de

tandartsen opleiding en doordat Spanje een groot aantal private tandartsopleidingen kent. Hierdoor kunnen veel in Spanje opgeleide tandartsen zich genoodzaakt voelen om zich te vestigen in het buitenland, waaronder Nederland (Vogelaar, 2019). Ten opzichte van het onderzoek uit 2012 zijn de redenen om zich in Nederland te vestigen verschoven, waren in 2012 nog de werkomstandigheden in Nederland, de Nederlandse nationaliteit hebben en/of een partner hebben in Nederland de belangrijkste redenen om in Nederland te gaan werken. Nu worden vooral de minder goede vooruitzichten in het land van herkomst genoemd als reden.

Er is ook een verschil in het inkomen en de werkomstandigheden voor tandartsen tussen Nederland en veel andere landen. In Nederland zijn er vaste tarieven voor alle mondzorg behandelingen [KNMT, 2024] en is er veel ondersteunend personeel aanwezig. In andere landen zijn er meestal geen vaste tarieven en is er minder ondersteuning. Daarom zijn sommige tandartsen genoodzaakt om zeer lange dagen te maken om rond te komen (Vogelaar, 2019).

5.2 Redenen om *niet* in Nederland werkzaam te blijven

Een klein deel van de tandartsen die deelnam aan onze enquête (4%) is inmiddels gestopt met werken in Nederland. Twee hoofdredenen om te stoppen met werken werden door de deelnemende tandartsen genoemd. Enerzijds moest men stoppen met werken door ziekte of pensionering. Anderzijds had men de wens om terug te keren naar familie en vrienden in het land van herkomst of heeft men een partner in een ander land.

Zij vonden de eigen opleiding goed aansluiten op het werk in Nederland. Ook gaven de deelnemende tandartsen aan dat zij de Nederlandse taal voldoende beheersen. Gemiddeld gaven zij zichzelf een score van 4,25 op een schaal van 5 in de beheersing van de Nederlandse taal.

Het aandeel van de tandartsen met een buitenlands diploma dat niet meer werkzaam is in Nederland is op basis van de vragenlijst waarschijnlijk een onderschatting. Veel tandartsen konden niet (meer) bereikt worden op het emailadres dat bekend was bij de KNMT. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat zij niet meer werkzaam zijn in Nederland.

5.3 Vestigingsduur in Nederland

Van de tandartsen is 69% van baan veranderd in de periode dat zij in Nederland werken. In de meeste gevallen (95%) wat dat één keer, ook gaf 22% aan al werkzaam te zijn geweest als tandarts in Nederland voordat zij in het bezit waren van een BIG-registratie. De tandartsen die dit aangaven waren gemiddeld 6,6 jaar in Nederland werkzaam.

De tandartsen die in Nederland gingen werken na het behalen van de BIG-registratie gaven aan gemiddeld 11 jaar in Nederland werkzaam te zijn. De deelnemende tandartsen waren gemiddeld 10 jaar werkzaam in Nederland met een spreiding van minder dan een jaar werkzaam tot al 37 jaar werkzaam. De tandartsen met een Belgisch of Duits diploma zijn gemiddeld met 15 jaar het langst werkzaam in Nederland. Bij deze gemiddelden moet steeds bedacht worden dat deze geen goede schatting vormen van de definitieve werkzame periode in Nederland; aangezien de respondenten 'nu' nog steeds als tandarts werken, en als zodanig nog langer zullen werken in Nederland.

Van de deelnemende tandartsen is 92% van plan om zich blijvend in Nederland te vestigen. Van de 8% die dat niet van plan is, is 43% van plan om binnen 5 jaar weer buiten Nederland te gaan werken of om te stoppen met werken, 48% denkt nog 5 tot 10 jaar te blijven en 9% langer dan 10 jaar.

Om een beter beeld te krijgen van de vestigingsduur van tandartsen met een buitenlandsdiploma in Nederland zijn er aanvullende analyses gedaan met behulp van CBS-microdata. Binnen de microdata is er gebruik gemaakt van immigratie en emigratie gegevens van BIG-geregistreerde tandartsen in Nederland. Hierin is voor ieder cohort van tandartsen dat vanuit het buitenland naar Nederland kwam en die zich op dat moment inschreven in het BIG-register in de periode 2003 t/m 2017 gekeken of zij, 5, 10 en 15 jaar, later nog steeds woonachtig waren in Nederland. Van deze tandartsen was 72% na 5 jaar, 60% na 10 jaar en 56% na 15 jaar nog woonachtig in Nederland. Hierbij moet worden opgemerkt dat de aantallen waarop deze cijfers berekend zijn lager zijn dan het daadwerkelijk aantal tandartsen met een buitenlands diploma. In de CBS-microdata omgeving kunnen alleen personen waarvan een Burgerservicenummer (BSN) bekend is gevolgd worden. Mogelijk had een deel van de tandartsen op het moment van de BIG-registratie nog geen BSN. Daarnaast is mogelijk een deel van de tandartsen die afkomstig zijn uit Nederland maar in het buitenland de opleiding hebben gevolgd niet officieel geëmigreerd.

6 Input voor de capaciteitsraming 2025

In dit hoofdstuk worden eerst de antwoorden op de onderzoeksvragen samengevat die in hoofdstuk 1 zijn opgesteld. Vervolgens wordt op basis van de antwoorden van de onderzoeksvragen een voorstel gedaan voor de waarden voor de factor 'buitenlandse instroom' in het model voor de capaciteitsramingen die in overweging genomen kunnen worden door de Kamer Eerstelijns Mondzorg van het Capaciteitsorgaan bij het vaststellen van de parameterwaarden voor de capaciteitsraming van de tandartsen.

6.1 Antwoorden op de onderzoeksvragen

6.1.1 Trends over de tijd van in het buitenland opgeleide tandartsen

Gerekend over een periode van 20 jaar, zijn er per jaar gemiddeld 170 in het buitenland opgeleide tandartsen in Nederland toegelaten. Dit aantal fluctueert over de tijd en wordt vooral beïnvloed door de regels rondom de toelating, zoals bijvoorbeeld de invoering van de verplichte taaltoets in 2017. Hierdoor zien we ook verschillen in het land waarin men het diploma heeft gehaald, waar voorheen vooral tandartsen uit Duitsland en België naar Nederland kwamen zien we de laatste 10 jaar een meer divers beeld, de meeste tandartsen komen uit Spanje, Portugal en voormalig oost Europa. Rondom de invoering van de taaltoets is te zien dat de instroom van de tandartsen uit landen waar geen Nederlands of een met Nederlands vergelijkbare taal wordt gesproken tijdelijk is afgenomen. Dezelfde trends zijn zichtbaar als we naar het aantal in het buitenland opgeleide tandartsen kijken dat elk jaar nieuw in het BIG-register is opgenomen.

6.1.2 Werken in Nederland

De deelnemende tandartsen aan het onderzoek waren gemiddeld al 10 jaar in Nederland. Ruim 90% is van plan om zich ook blijvend in Nederland te vestigen. De meeste tandartsen zijn werkzaam als praktijkhouder of als zzp'er of waarnemer. Hierbij is er een verschil naar hoelang men al in Nederland werkzaam is. Tandartsen die al langer dan 10 jaar in Nederland werkzaam zijn, zijn naar verhouding vaker praktijkhouder. Ook zien we dat de tandartsen die het diploma in België of Duitsland gehaald hebben gemiddeld vaker praktijkhouder zijn dan tandartsen die in andere landen hun diploma behaald hebben. Gemiddeld genomen werken in het buitenland opgeleide tandartsen 32 uur per week. Hierbij werken de praktijkhouders met gemiddeld 38 uur de meeste uren per week.

6.1.3 Motieven om voor Nederland te kiezen

De meeste tandartsen gaven aan te hebben gekozen voor Nederland vanwege de betere werkgelegenheid en de kwaliteit van leven in Nederland. Daarnaast is er een relatief groot deel dat een Nederlandse partner heeft of uit Nederland komt maar de opleiding in het buitenland heeft gevolgd. De kleine groep tandartsen in de enquête die niet meer werkzaam waren in Nederland noemen vooral de terugkeer naar familie/vrienden en ziekte als redenen om niet meer in Nederland werkzaam te zijn.

6.2 Input voor parameterwaarden buitenlandse instroom voor raming

In de capaciteitsraming en het instroomadvies voor de tandartsopleiding in Nederland, worden drie parameters meegenomen voor de buitenlandse instroom van tandartsen. Het verwacht aantal tandartsen dat per jaar met een buitenlands diploma zal gaan werken in Nederland, de geslachtsverdeling van deze tandartsen, en het percentage dat na 5, 10, 15 en 20 jaar nog werkzaam is in Nederland (het rendement). Hieronder wordt op basis van dit onderzoek input gegeven voor deze parameterwaarden. De waarden zullen door de Kamer Eerstelijns Mondzorg van het Capaciteitsorgaan mede op basis van dit onderzoek worden vastgesteld.

6.2.1 Instroom per jaar

Bekijken we de trend in de CBGV-statistieken over het aantal toegekende diploma-aanvragen dan was er sprake van een gemiddeld aantal van 175 per jaar, gerekend vanaf 2008. De flinke schommeling in de laatste 7 à 8 jaar wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de invoering van de taaltoets. In 2023 en 2024 zien we dat het aantal toegekende diploma aanvragen weer verder toeneemt naar iets meer dan 200 per jaar. Daarnaast laat de trend in het aantal BIG-registreerde en buitenlands opgeleide tandartsen, een gemiddelde toename van iets meer dan 200 per jaar zien. Het aantal BIG registraties voor in het buitenland gediplomeerden tandartsen ligt wel hoger dan de cijfers van het CBGV.

In de vorige tandartsen-raming van het Capaciteitsorgaan (in 2022) is vanwege de onzekerheden rond de buitenlandse instroom met twee scenario's gerekend: één waarin uitgegaan werd van een doorgaande jaarlijkse instroom 100 in het buitenland opgeleide tandartsen en een tweede scenario waarin uitgegaan werd van 200 per jaar. Kijken we naar de nieuwe trendcijfers (tussen de 175 en 200) dan lijkt voor de volgende raming een smallere range van tussen de 150 en 200 per jaar het best toepasbaar. Dit is gegeven dat tekorten aan tandartsen in Nederland opgevoeld blijven worden middels tandartsen met een buitenlands diploma. Zolang er tekorten zijn zal de instroom van deze tandartsen blijven bestaan. Afhankelijk van de situatie in andere landen zal mogelijk wel de verhouding in diplomaland kunnen verschuiven. Daarnaast is dit ook gegeven dat het Nederlandse beleid met betrekking tot buitenlandse instroom en de bijbehorende (deel voordelige) belastingregels niet gewijzigd worden.

6.2.2 De geslachtsverdeling

De voor dit onderzoek bereikte responsgroep bestond voor 52% uit vrouwen, in de selectie van KNMT-tandartsenadministratie was 53% van de buitenlands opgeleide tandartsen vrouw. Beide percentages liggen iets lager dan de 54% die in het onderzoek van Regioplan naar voren kwam op basis van hun enquête (Vadanescu e.a., 2022). In de eerdere raming van 2022 werd met een lager percentage vrouwen gerekend, namelijk 43%. Een verhoging van de geslachtsverhouding naar 52%-54% vrouwen lijkt hiermee gerechtvaardigd.

6.2.3 Rendement van de tandartsen met een buitenlands diploma

Het rendement van de tandartsen met een buitenlands diploma wordt gebaseerd op de CBS-microdata. Op basis van de microdata was het alleen mogelijk om een rendement voor 5, 10 en 15 jaar in te schatten. Het rendement na 1 jaar is lineair afgeleid van het rendement na 5 jaar. We gaan er dus vanuit dat het er in de eerste 5 jaar ieder jaar evenveel in het buitenland opgeleide tandartsen stoppen met hun werkzaamheden in Nederland.

Tabel 6.1 geeft de input voor de waarden van het extern rendement voor de buitenlandse instroom weer. Deze rendementen worden niet onderscheiden naar geslacht.

Tabel 6.1 Rendement oftewel het percentage buitenlands opgeleide tandartsen dat 5, 10, 15 en 20 jaar na arbeidsmarktintrede nog werkzaam is in Nederland als tandarts

Periode	Rendement
1 jaar	94%
5 jaar	72%
10 jaar	60%
15 jaar	56%

Bron: CBS-microdata

Ook voor deze rendementpercentages geldt, dat deze door een verandering in de omvang en vooral de *samenstelling* van de buitenlandse instroom kunnen wijzigen – en een onzekerheidsmarge kennen. Zo zagen we bijvoorbeeld een verschil tussen tandartsen die in België en Duitsland zijn gediplomeerd aan de ene kant, en zij die in andere landen hun diploma hebben behaald wat betreft hun vestigings- en loopbaangedrag. Als de verhouding tussen beide subgroepen in de toekomst verder wijzigt, kunnen ook de blijf-kansen en daarmee de rendements-parameters van de gehele groep wijzigen; al zal dit relatief langzaam gaan en kan dit worden meegenomen in een volgende raming.

Literatuur

Capaciteitsorgaan. *Capaciteitsplan 2024-2027. Deelrapport 3b Eerstelijns Mondzorg*. Capaciteitsorgaan Utrecht 2023

CIBG 2024. *BIG-register Buitenlands Diploma*. Website [Buitenlands diploma | BIG-register \(bigregister.nl\)](#), laatst bezocht 1-5-2025.

KNMT. *Tandartsen met een buitenlands diploma*. Website [Tandarts met een buitenlands diploma | KNMT](#), laatst bezocht 30-04-2024.

KNMT. *Werkzaamheid van tandartsen - Staat van de Mondzorg*. laatst bezocht 30-04-2024.

KNMT. Tarievenboekje 2024. [Tarievenlijst knmt](#)

OECD/European Commission. *Health at a Glance: Europe 2024: State of Health in the EU Cycle*, OECD Publishing, Paris, 2024.

Rederiene G, Bol-van den Hil E, Pajak-Lysek E, Eaton KA. The employment of dental hygienists in European countries: Report of a European Dental Hygienists Federation/European Association of Dental Public Health Survey in 2021. *Int J Dent Hygiene*. 2024;00:1-11.

Vadanescu A, Korf W, Rossing H, Visee H. *Aanbod eerstelijns mondzorg. Eindrapport*. RegioPlan, 2022.

Vogelaar T. Helft van tandartsen in 2025 afkomstig uit het buitenland. *Dental Tribune* januari 2019.

Bijlage A Vragenlijst

Hartelijk dank dat u wilt deelnemen aan dit onderzoek. Het Nivel voert dit onderzoek uit in opdracht van het Capaciteitsorgaan. Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de groep tandartsen in Nederland met een diploma behaald in het buitenland. Voor de raming die het Capaciteitsorgaan maakt is het namelijk van belang om niet alleen informatie te hebben over hoeveel tandartsen in Nederland werken met een diploma behaald in het buitenland, maar ook wat uw drijfveren en toekomstplannen zijn.

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van deze vragenlijst dan kunt u contact opnemen met één van de onderzoekers via: [mailadres] of reageer op deze e-mail.

Voor dit onderzoek hebben we toestemming nodig voor het verwerken van de ingevulde gegevens. Waarvoor u toestemming geeft leest u hieronder. Daarna kunt u aangeven of u hiermee instemt.

- Wij gaan vertrouwelijk met uw gegevens om. De antwoorden op de vragenlijst kunnen niet door de onderzoekers gelinkt worden aan uw persoonsgegevens. Persoonsgegevens worden ook niet langer bewaard dan nodig (na afronding van het onderzoek worden deze vernietigd).
- Na afloop van het onderzoek worden alle antwoorden die op de vragen gegeven zijn geanalyseerd en het resultaat hiervan wordt gepubliceerd in openbare rapportages. De gegevens in die rapportages zijn in geen geval naar individuen te herleiden. Dat principe hanteren wij ook in onze communicatie met de opdrachtgever van dit onderzoek en andere belanghebbende partijen.
- De antwoorden die u op de vragen geeft slaan wij op en we bewaren deze tien jaar. Het is nodig om uw gegevens zo lang op te slaan, omdat de analyse van de gegevens in die periode opnieuw moet kunnen worden gedaan als hier aanleiding toe is. Dit is goed gebruik in wetenschappelijk onderzoek.
- Als u klachten heeft over de toepassing van de privacy dan kunt u hierover contact opnemen met onze Functionaris Gegevensbescherming (privacy@nivel.nl). U kunt ook terecht bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Ik geef toestemming voor het verwerken van mijn gegevens:

- Ja
- Nee

1. Algemene kenmerken

Wat is uw geboortjaar?

Geboortjaar: _____

Wat is uw nationaliteit?

Nationaliteit: _____

Wat is uw geslacht:

- Man
- Vrouw
- Anders
- Ik geef liever geen antwoord op deze vraag

2. Wanneer en waar heeft u uw opleiding tot tandarts afgerond?

Jaar: _____ [1965-2023]

Universiteit:

Land:

3. Werkt u op dit moment als tandarts in Nederland?

- Ja
- Nee → door naar vraag 18

4. Sinds wanneer werkt u als tandarts in Nederland?

Sinds: _____ [1965-2024]

5. Werkte u voordat u in het bezit was van een BIG-registratie al als tandarts in Nederland via een verlengde-armconstructie?

- Ja
- Nee

6. Hoelang heeft u gewerkt op die manier?

- Minder dan een jaar
- 1 jaar
- 2 jaar
- 3 jaar of meer

7. Waar bent u werkzaam als tandarts in Nederland? Vul de viercijferige postcode in. Indien u in meerdere praktijken werkzaam bent kiest u dan de postcode van de praktijk waar u het meeste werkt.

8. Wat is de reden dat u bent gestart met werken als tandarts in Nederland? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De economische vooruitzichten in het land waar ik ben opgeleid waren niet goed
- Ik heb een partner in Nederland
- Ik heb familie in Nederland
- In het land waar ik ben opgeleid is weinig werkgelegenheid
- Er is veel werkgelegenheid in Nederland
- Ik ben gevlucht uit mijn eigen land
- Ik ben in Nederland geboren maar heb een studie in het buitenland gevolgd omdat ik niet geselecteerd was voor de opleiding tandheelkunde in Nederland
- Ik prefereer de kwaliteit van leven in Nederland
- Ik wilde ervaring opdoen met werken in het buitenland
- Ik woon in België of Duitsland dichtbij de Nederlandse grens
- Anders, namelijk: _____

9. Was er een bemiddelingsbureau betrokken bij uw vestiging in Nederland?

- Ja
- Nee

10. In welke setting en voor hoeveel uren per week per setting bent u werkzaam binnen de tandheelkunde? (meerdere antwoorden mogelijk bij werkzaamheid in meer dan één setting)

- Als tandarts-praktijkhouder
- Als zelfstandig tandarts in praktijk(en) van iemand anders (ZZP-er/waarneming)
- Als tandarts in loondienst in praktijk(en) van iemand anders
- Als tandarts in loondienst in zorginstelling(en)
- Als tandarts in loondienst in onderwijsinstelling(en)
- Anders, namelijk: _____

Uren:

Als tandarts-praktijkhouder: _____

Als zelfstandig tandarts in praktijk(en) van iemand anders (ZZP-er/waarneming): _____

Als tandarts in loondienst in praktijk(en) van iemand anders: _____

Als tandarts in loondienst in zorginstelling(en): _____

Als tandarts in loondienst in onderwijsinstelling(en): _____

11. Is de praktijk onderdeel van een groep of een keten van praktijken? Als u op meerdere werklocaties werkzaam bent, vult u deze vraag dan in voor de werklocatie waar u gemiddeld genomen de meeste uren per week werkzaam bent.

- Nee
- Ja, bestaande uit minder dan 10 praktijken, namelijk (aantal): _____
- Ja, bestaande uit meer dan 10 praktijken

12. Hoe bent u terechtgekomen in de setting waar u nu werkzaam bent? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb gesolliciteerd op de baan
- Ik heb via contacten met collega's toevallig gehoord van de baan
- Ik ben door een collega actief benaderd voor de baan
- Ik heb de baan gekregen via een bemiddelingsbureau
- Op een andere manier, namelijk: _____

13. Bent u ooit van praktijk gewisseld terwijl u in Nederland werkte en zo ja, hoeveel keer?

- Nee
- Ja, namelijk: (aantal keer): _____

14. Hoe goed of slecht sluit uw opleiding tot tandarts aan op het werken in Nederland?

- Zeer slecht
- Overwegend slecht
- Niet slecht
- Overwegend goed
- Zeer goed

Als u wilt, kunt u uw antwoord hieronder kort toelichten:

15. Welke van de onderstaande beroepsgroepen zijn naast u werkzaam in de praktijk waar u werkt?

- Tandartsen algemeen practici
- Gedifferentieerde tandartsen
- Mondhygiënisten
- Preventie-assistenten
- Tandprothetici
- Tandtechnici
- Orthodontisten
- MKA-chirurgen

16. Hoe ervaart u de samenwerking met de verschillende mondzorgprofessionals in de praktijk? Kunt u uw antwoord toelichten?

17. Bent u van plan zich blijvend in Nederland te vestigen?

- Ja
- Nee

Tot wanneer verwacht u ongeveer in Nederland te blijven?

_____ [2024-2075]

Hierna door naar vraag 30

De volgende vragen zijn gesteld aan de tandartsen die niet meer werkzaam zijn in Nederland

18. Heeft u ooit als tandarts in Nederland gewerkt?

- Nee, ik heb nooit als tandarts in Nederland gewerkt
- Ja, ik heb in Nederland gewerkt als tandarts

19. Werkte u voordat u in het bezit was van een BIG-registratie al als tandarts in Nederland via een verlengde-armconstructie?

- Ja
- Nee

20. Hoelang heeft u gewerkt op die manier?

- Minder dan een jaar
- 1 jaar
- 2 jaar
- 3 jaar of meer

21. In welke periode heeft u in Nederland gewerkt als tandarts?

Van: _____ [1965-2023]

Tot: _____ [1965-2024]

22. In welke setting en voor hoeveel uren per week per setting bent u werkzaam geweest binnen de tandheelkunde in Nederland? (meerdere antwoorden mogelijk bij werkzaamheid in meer dan één setting)

- Als tandarts-praktijkhouder
- Als zelfstandig tandarts in praktijk(en) van iemand anders (ZZP-er/waarneming)
- Als tandarts in loondienst in praktijk(en) van iemand anders

- Als tandarts in loondienst in zorginstelling(en)
- Als tandarts in loondienst in onderwijsinstelling(en)
- Anders, namelijk: _____

Uren:

Als tandarts-praktijkhouder: _____

Als zelfstandig tandarts in praktijk(en) van iemand anders (ZZPer/waarneming): _____

Als tandarts in loondienst in praktijk(en) van iemand anders: _____

Als tandarts in loondienst in zorginstelling(en): _____

Als tandarts in loondienst in onderwijsinstelling(en): _____

23. Is de praktijk waar u werkzaam was onderdeel van een groep of een keten van praktijken? Als u op meerdere werklocaties werkzaam was, vult u deze vraag dan in voor de werklocatie waar u gemiddeld genomen de meeste uren per week werkzaam bent geweest.

- Nee
- Ja, bestaande uit minder dan 10 praktijken, namelijk (aantal): _____
- Ja, bestaande uit meer dan 10 praktijken

24. Hoe bent u terechtgekomen in de setting waar u werkzaam was? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik had gesolliciteerd op de baan
- Ik had via contacten met collega's toevallig gehoord van de baan
- Ik was door een collega actief benaderd voor de baan
- Ik had de baan gekregen via een bemiddelingsbureau
- Op een andere manier, namelijk: _____

25. Bent u ooit van praktijk gewisseld terwijl u in Nederland werkte en zo ja, hoeveel keer?

- Nee
- Ja, namelijk: (aantal keer): _____

26. Hoe goed of slecht sloot uw opleiding tot tandarts aan op het werken in Nederland?

- Zeer slecht
- Overwegend slecht
- Niet slecht
- Overwegend goed
- Zeer goed

Als u wilt, kunt u uw antwoord hieronder kort toelichten:

27. Welke van de onderstaande beroepsgroepen waren naast u werkzaam in de praktijk waar u werkt?

- Tandartsen algemeen practici
- Gedifferentieerde tandartsen
- Mondhygiënisten
- Preventie-assistenten
- Tandprothetici
- Tandtechnici
- Orthodontisten

- MKA-chirurgen

28. Hoe heeft u de samenwerking met de verschillende mondzorgprofessionals in de praktijk ervaren? Kunt u uw antwoord toelichten?

29. Wat is de reden dat u gestopt bent met werken als tandarts in Nederland? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De wens om terug te keren naar familie en/of vrienden in mijn eigen land
 - Een partner die woonachtig is in een ander land
 - De opleiding van mijn kinderen
 - De verbetering van de economische situatie in mijn eigen land
 - De mogelijkheden om een baan te vinden als tandarts in mijn eigen land
 - De verandering van baan van mijn partner naar een ander land
 - De mogelijkheid om me te specialiseren in een ander land
 - Het werken als tandarts in Nederland vond ik niet meer prettig
 - Anders, namelijk:
-

Vanaf hier werden de vragen aan alle deelnemers gesteld

30. Hoe schat u uw mondelinge en schriftelijke vaardigheden in de Nederlandse taal in op een schaal van 1 (erg slecht) tot 5 (erg goed).

Mondeling ____

Schriftelijk ____

31. Zou u eventueel bereid zijn deel te nemen aan een telefonisch interview over uw ervaringen met het werken als tandarts in Nederland?

- Ja
- Nee

32. Hieronder kunt u uw contactgegevens invullen. Deze gegevens zullen enkel gebruikt worden om contact met u op te nemen voor een eventueel interview.

Naam:

E-mailadres: